

DOMOVINA

Izhaja vsaki petek v tednu. — Dopisi naj se izvolijo pošiljati uredništvu in sicer frankirano. — Rokopisi se ne vračajo. — Za inserate se plačuje 50 kr. temeljne pristojbine ter od vsake petit-vrste po 10 kr. za vsakokrat; za večje inserate, kakor tudi za mnogokratno inseriranje primerni popust. — Naročnina za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 50 kr., za četrt leta 80 kr., katera naj se pošilja: Upravištvu „Domovine“ v Celji.

Sprava po ločitvi.

Minulo je že nad četrstoletja, kar so se izdali državni osnovni zakoni, a vendarle se še dandanes ni dosegla sprava mej avstrijskimi narodi, kateri bi omenjeni zakoni bili podlaga. Krivda, da se še dandanes v vseh meševitih pokrajinah nije najljutejša narodna borba, zadeva jedino Nemce. Tudi teženje Čehov po njih državnem pravu bi sprave ne oviralo, ako bi Nemci in vlada bili pokazali resno voljo napraviti narodni mir. Dokler so vladali nemški liberalci, niso hoteli slišati ničesa o kaki narodni spravi. Njih geslo je bilo, da morajo povsod Nemci gospodovati nad drugimi narodi. Pri tacih razmerah ni čudno, da Čehov ni mikalo priti na Dunaj v državni zbor in so se držali češkega državnega prava. Da so Nemci na Češkem, na Moravskem in Šleziji imeli narodno enakopravnost, bi Čehi bili kmalo pozabili svojo državno pravo in občno bi bilo postalo mnenje, katero je ob svojem času izrekel dr. Gregor, da češko državno pravo ni vredno pipe tobaka. Če se je pa z Dunaja podpirala samo germanizacija, potem je čisto naravno, da so Čehi hrepneli po svoji samostojnosti.

Še le pod Taaffejem se je jelo misliti na sporazumljenje mej Nemci in Čehi. Dotična prizadevanja pa niso imela zaželenega uspeha, ker je vlada gledala samo na nemške koristi. Pred vsem se je tedaj mislilo s tem narediti konec narodnim bojem, da se ločijo Čehi in Nemci v uradnih in šolskih stvareh. Misel ni bila slaba in da se je dosledno izvela, bi ne bilo več narodne borbe. Češki poslanci pri dotičnih konferencah na Dunaju so, kakor je nedavno povedal dr. Gregor, zahtevali, da naj se sprava raztegne tudi na Moravsko. Vlada pa o tem ni hotela

ničesa slišati. Taaffe je baje rekel, da se mora sprava najprej napraviti na Češkem, Moravska že pozneje pride na vrsto. To je bilo krivo, da se sprava ni mogla popolnoma dognati. Na Moravskem gospodujejo Nemci in ondu bi sprava Čehom bila zagotovila veljavo, ki jim gre. Tega pa vlada ni hotela in Čehi so preprečili spravo na Češkem, dobro vedoč, da Nemci na Moravskem ne bodo prijenljivejši postali, ako se njih stališče na Češkem popolnoma utrdi.

V letošnjem deželnozbornem zasedanju so Nemci zopet ponovili svojo zahtevo po ločitvi nemškega in češkega vpliva v deželni upravi. Zahtevali so popolnoma enak vpliv s Čehi, dasi so v manjšini v deželi in deželnem zboru, Nemci hočejo, da se osnujejo v deželnem zboru tri kurije, češka, nemška in veleposestniška. Iz vsake te kurije bi se volilo jednako število članov v odseke, deželni odbor in deželne zavode. Nemci bi torej imeli ravno toliko deželnooborniških mest, kakor Čehi, dasi je Čehov skoro dvakrat toliko v deželi, kakor Nemcev. Čehi pa temu ugovarjajo, in so pripravljeni privoliti Nemcem povsod le toliko število zastopnikov, kolikor jih jim gre po številu njih poslancev v deželnem zboru. To je gotovo velikodušno stališče, posebno če se pomisli, da je volilni red Čehom neugoden.

Glavna stvar je pa, da je vladni zastopnik se izrekel za nemško stališče, da je torej priznal manjšini jednako pravico, kakor jo ima večina. Tudi to moramo zapomniti Slovani. Ko smo Slovenci štajerski po poslancih izrekli željo, da bi se Slovincem priznali dve deželnooborniški mesti, je nastal velik hrup v nemškem taboru. Po tem, kakeršno stališče zavzemljejo vlada in Nemci v češkem deželnem zboru, bi mi Slovenci morali imeti v deželnem odboru štajerskem jednako

število odbornikov z Nemci, a mi se hočemo zadovoljiti s takim številom slovenskih odbornikov, kakor jih nam gre po številu prebivalstva v deželi. Podobno zastopstvo se nam mora dovoliti v odsekih in sploh kamor deželni zbor voli kake svoje zastopnike. Za to našo željo se mora izreči tudi vlada potem, na kakeršno stališče se je postavila na Češkem. Če pa vlada misli le ondu zagovarjati narodno enakopravnost, kjer je to Nemcem po volji, jo pa Slovani ne bodo mogli dolgo podpirati in njena politika ne bode rodila nič boljšega sadu, kot je Taaffejeva, ki si na Češkem brez izjemnega stanja več pomagati ni mogla.

V istrskem deželnem zboru so Italjani zadnje dni prišli s zahtevo, da se v vseh okrajih nastavijo za italijanske šole poseben okrajni nadzorniki, da se nastavi tudi poseben italijanski deželni šolski nadzornik ter da se razdeli učiteljske v slovensko in italijansko. Ta zahteva je seveda nekoliko naperjena proti Slovanom, a vendar mi nimamo ničesa proti temu, ako se le dosledno izvede. Italijani bodo kmalu izkusili, da so se le varali s svojo zahtevo. Slovensko šolstvo se bode tem lepše razvijalo, čim bolj bode ločeno od italijanskega. Kakšno stališče da vlada zavzemlje nasproti italijanskim zahtevam, ne vemo. Toda sodeč po tem, kako postopa v nekaterih drugih kronovinah, bi ne imela nič posebnega nasprotovati tem željam. Na Češkem se je razdelil deželni šolski svet v češki in nemški oddelek in sedanja vlada ne kaže volje Čehom na ljubo zjediniti oba oddelka deželnega šolskega sveta. Znano je nam tudi, da so se na Kranjskem za nemške šole postavili posebni šolski nadzorniki in tudi sedanji vladi menda ta vredba ugaja. Po našem mnenju imamo pa Slovenci isto pravico zahtevati, da se razdeli šta-

LISTEK.

Črnogorska osveta.

Prestavil A. P. O.

I.

Oj Črnagora, divna si in polna nenavadnega čarja, kakoršnega menda nikjer na svetu ni! — Tvoje silne planine so podobne velikanskemu kamenitemu zidovju, koje je divno zgradila božja roka, da o njem razlije in svojo moč oslabi ona ohola sila, ktera ti je z jedne strani pretila s pogubo, a z druge si zopet prizadevala na tihem, da bi te podkopala in razrušila. Ali zastoj vsi neprijateljski napor! ker ti si čuvala svoj deviški venec zlate samostalnosti do najnovejše dobe — — — Pazi, za Boga, tudi za naprej, da ti ga nikdo ne ugrabi! — — — A kaj naj povem o tvojih sinovih? — — — Dovolj je, če rečem, da se rodijo po tvojih gorah kakor sivi sokoli, in da ne marajo nižav in močvirja, le vedno iščejo visoko skalovje ter iz njega, kedar je treba, s svojimi dolgimi puškami ali z ostrimi handžari, slični kerubom z ognjenimi meči, podijo nazaj sovraže, ako se približajo njihovim kamenitim stenam. Zares malo krdelce ljudi je, ali kakšni so ti ljudje? — — — Ravni, ponosni in

čvrsti kakor njihove gore. Prav lepo jih je opisal pokojni in slavni njihov vladika Petrović Njegoš v svojem „Gorskem vencu“, kjer tako-le poje o svojih Črnogorcih:

„Što uteče izpod sablje turske,
Što na vjeru pravu ne pohuli,
Što se ne hče u lance vezati,
To se obježa u ove planine,
Da ginemo i krv prolivamo,
Da junački amanet čuvamo,
Divno ime — i svetu slobodu —
Sve su naše glave izabrane;
Momci divni, isto ka' zvijezde,
Što su do nad ove gore dale,
Svi padali u krvave borbe,
Pali za čast, ime i slobodu!
I naše su utirali suze
Vješti zvuci divnijeh gusala! —
Proste naše žrtve svekolike!
Kad je naša tvrda postojbina
Sile turske nesita grobnica.“

Tudi to so ti, dragi čitatelj, po krvi in jeziku naši bratje Črnogorci, ta divna naša Črnagora, slovanska Sparta.

V tej Črnogori, onkraj vrha orjaškega Lovčena sta se snidila koncem preteklega stoletja dva pobratima, ktera je razdvojil črni sum, ljuta ona kača, ki konečno tako prevzame človeško srce, da mnogokrat zmoti samo pamet in gotovo vedno povzroči zle posledice.

Ta dva pobratima sta bila Bogdan Mandušić in Janko Petrović, dva mlada Črnogorca,

divna sokola, kakoršni se porodijo samo v Črnogori. Bogdan in Janko sta se snidila na samotnem kraju pred solničnim izhodom. Oba sta dolgo molčala in se s prekrižanimi rokami gledala, dokler Bogdan s temnim čelom naposled tako-le spregovori:

„Povej mi resnico, ako Boga poznaš, kaj je temu vzrok, da se me nekaj časa ogibaš?“

„Ravno to tudi jaz tebe vprašam, odgovori Janko, tudi ti me že nekaj časa gledaš s prezrlivim očesom, kakor da bi gojil neki sum — — — Zakaj mi ne poveš, kaj te tišči in s čim sem te razžalil?“

„Dobro tedaj“, reče po dolgem molčanju Bogdan, „dobro, povedal ti bom, kaj je, in kaj ne samo mene, ampak tudi celi naš okraj očitno žali — — — Ti ljubiš Turkinjo, hčerko Skender-Age iz Podgorice . . . Povej mi za Boga, kteri vrag te je očaral, da lahko pozabiš, kaj si dolžan junaški svoji časti in naši sveti veri? — — — Ali si že pozabil, da še nisi osvetil svojega očeta, katerega je ubil ravno ta prekleti Skender-Aga?“

„Ti veš brate, kaj imaš storiti v tem slučaju kot moj pobratim“, odgovori Janko.

„Zastoj se sklicuješ na najino pobratimstvo“, reče razžaljeni Bogdan, „jaz pretrgam to

jerski deželni šolski svet v nemški in slovenski oddelek, kakor so imeli Nemci pravico zahtevati, da se je razdelil češki deželni šolski svet. Mi to moramo tembolj zahtevati, ker sedanji štajerski deželni šolski svet se nam ne kaže prijaznega. Če so na Kranjskem se za nemške šole nastavili posebni šolski nadzorniki, imamo štajerski Slovenci še bolj pravico zahtevati, da se loči šolsko nadzorstvo. Na Kranjskem je samo 5% Nemcev, Slovencev je pa na Štajerskem nad 30%. S tem pa mi Nemcem ne delamo nobene krivice, če za svoje šole zahtevamo svoj deželni šolski svet in svoje nadzorstvo. Nemci, zlasti dolnejštajerski bi morali še zadovoljni biti, ker potem bodo s svojimi šolami ravnali, kakor bodo hoteli.

Če bi mi zahtevali, da se učiteljske v Mariboru razdeli v nemško in slovensko, bi bila potem le naravna posledica. Na nemškem učiteljskem se itak ne morejo vzgajati dobro slovenski učitelji. Nemcem se pa s tem tudi krivica ne zgodi, ker obdržijo svoj zavod. Ravno tako je potrebno državno žensko učiteljske za Slovence, ker v Gradcu se ne morejo odgajati učiteljice za slovenske šole.

Mej češkimi Nemci se pojavlja leto za letom zahteva, da se okraj ločijo po narodnosti. Letos je pa v češkem deželnem zboru se ločil onavski okraj po narodnosti. V tem okraju so prevladali Čehi in nemška deželnozborska večina se je izrekla za razdelitev, da bodo vsaj v jedni polovici gospodarili Nemci, ko v vsem okraju ne morejo. Tudi proti razdelitvi okraj po narodnosti nismo Slovenci, temveč jo še želimo. Prepričani smo, da tudi Čehi ne bodo dosti ugovarjali, ako Nemci začno razdelitev na Moravskem. Z razdelitvijo okraj po narodnosti bi se precej odvrnili narodni prepri. Seveda je tudi to mogoče jedino izvesti, če se ne dela razlike mej kronovinami. Če je vlada za resnično spravo mej narodnostmi, jej tudi Nemci ne bodo mogli delati dosti ovir, posebno, ker je baš nemško-liberalne stranke obstanek močno odvisen od vladne milosti, če bode pa vlada pri svojem postopanju gledala le na to, da varuje nemške predprave, zadela bode pa na odločen odpor vseh Slovanov. Tudi mi Slovenci jej ne bomo tlačnili, ako se ne misli ozirati na naše pravične zahteve.

Jugoslovansko šolstvo.

(Govor g. državnega poslanca dr. L. Gregorica v državnem zboru dne 17. februarja 1896.)
(Dolge.)

Kar se pa tiče nas Slovencev, naj naslednje povem: Gledé na to, da bi na Moravskem 600.000 Nemcev dobilo svoje vseučilišče in da se je Njega ekselenci sedanjemu naučnemu ministru vredno zdelo premišljevat o vstanovitvi italijanskega vseučilišča, mislim, da smo Slovenci dovolj skromni in ne zahtevamo nič prenapetega, če želimo, da se bivša pravna akademija v Ljub-

ljani zopet ustanovi, in če zahtevamo, da se na graškem vseučilišču vsaj toliko ozira na nas, kakor na Italijane na vseučilišču v Inomostu. Na inomoškem vseučilišču se predava tudi v italijanskem jeziku in sicer na vseh treh posvetnih oddelkih, tudi na zdravniškem. Kaj enakega zahtevamo tudi Slovenci na graškem vseučilišču. Ta visoka šola je namreč nam bližja in razun tega najbolj na jugu od vseh avstrijskih vseučilišč in ima potemtakem namen, da ustreza potrebam prebivalcev južnih dežel in da je tudi temu primerno uravnana.

Na nas Slovence so se v Gradcu prvokrat ozrli leta 1813, ko so tamkaj ustanovili začasno učiteljsko stolico za slovenski jezik. To stolico so leta 1834. na novo uredili ter za njo odločili 400 gld. stare veljave iz deželnega zaklada. Leta 1867. je začel na tamošnjem modroslovnem oddelku g. dr. Krek kot zasebni učitelj prednašati o slovenskem jeziku in slovstvu; leta 1870. je postal izreden in leta 1874. pa reden vseučiliški profesor. Nj. eksc. sedanji naučni minister je z odlokom od 2. aprila, štev. 11.734 blagovolil tamkaj ustanoviti slovensko semenišče s 4 ustanovami, z učnimi sredstvi in plačo za vodstvo. Razun tega je nastavljal izvrstnega učitelja slovenskega jezika in v proračunskem odseku izjavil, da bo skrbel za ustanovitev posebne učiteljske stolice za slovenski jezik in slovstvo. V svojem imenu in v imenu svojih slov. tovarišev se sedaj na tem mestu Nj. eksc. g. naučnemu ministru najtopleje zahvaljujem za naklonjenost do nas, katero nam je v tem oziru pokazal. Vendar moram pripomniti, da sedanja ureditev graškega vseučilišča ne odgovarja današnjim potrebam našega ljudstva. Vedno bolj se kaže potreba, da se tudi na drugih oddelkih naj prednaša v slovenskem jeziku, posebno na pravoslovnem.

Za vzgled naj omenim le to, da učne tečaje za babice v Gradcu morejo in smejo slovenske prosilke le tedaj obiskovati, ako imajo spričevalo o znanju nemškega jezika.

Največja potreba za slovenska prednašanja pa se kaže na pravoslovnem oddelku. Uradnikov, ki pi bili popolnoma zmožni slovenskega jezika, vedno bolj in bolj primanjkuje. Sicer pa so bile na graškem vseučilišču že davno slovenske pravoslovne učiteljske stolice, namreč od leta 1850. do 1854., katerega leta so je zopet zatrli. Dr. Krajnc je prednašal v slovenskem jeziku o državnem zakoniku, dr. Kopač o civilnem procesnem redu in dr. Škedl o kazenskem pravu. Tu se torej ne gre za nič novega, nego le za to, da to, kar smo imeli, zopet dobimo. Sicer pa je Nj. veličanstvo naš presvetli cesar in vladar že pred večimi leti dal najvišje dovoljenje, da se sme dotični izdatek postaviti v proračun.

Zategadelj stavim naslednji predlog: „Vlada se opozarja, naj misli na to, da se na graškem vseučilišču za predmete sodnijskega državnega izpita bivše učiteljske stolice s slovenskim

učnim jezikom zopet ustanovijo, dokler se nekdanja pravna akademija v Ljubljani na novo ne ustanovi.“

Sedaj pa pridem na srednje šole. Teh je bilo v preteklem letu 266. Od teh jih je 157 nemških, 58 čeških, 29 poljskih, 9 italijanskih, 4 hrvaške, 2 rusinski. Potemtakem pride ena srednja šola na 53.000 Nemcev, potem na 94.000 Čehov, nadalje na 96.000 Italijanov, potem na 125.000 Poljakov, 162.000 Hrvatov in na 1.550.000 Rusinov; 200.000 Rumunov in 1.176.535 Slovencev pa nima niti ene narodne srednje šole. V tem oziru se moramo posluževati italijanskih in nemških gimnazij in realk ali se moramo zadovoljevati z dvojezičnimi učilišči ali pa s paralelkami.

Pri tej priliki naj pokažem na nenaravno stanje na Primorskem. Pri zadnji ljudski štetvi so tamkaj našeli samo 15.206 ljudi z nemškim občevalnim jezikom. Nemški jezik niti na Primorskem ni deželni jezik, vendar obstoji tam 5 nemških šol, namreč v Pulju, v Trstu in v Gorici, dočim Slovenci in Hrvati nimajo niti ene srednje šole ter morajo svoje sinove pošiljati v italijanske gimnazije in v nemške srednje šole.

Slovanski dijaki imajo tam večino ter morajo zelo velike težave premagovati. Tisti, ki bivajo bližje nemško-slovenski meji, slišijo vsaj dostikrat ljudi nemški govoriti in je torej njih uho privajeno tujim glasovom. Tega pa ni na Primorskem. Bilo bi še lažje prenašati, ko bi naučna uprava tamkaj nastavljala domače učitelje in profesorje, ki bi lahko učencem pomagali v njih maternem jeziku in bi kazali naravno naklonjenost do njih. Ali to se ne zgodi, pač pa nasprotno. Tamošnji profesorji, posebno na srednjih šolah v Gorici, prihajajo večinoma s severa, govore le nemški in to včasih v popolnoma nerazumljivem narečju.

Svoje vzgojeslovno nezadostno znanje skušajo zakrivati s prenapeto ostrojtjo in s prevelikimi zahtevami, in reči moram, včasih s prav posebno neprijaznostjo, da ne rečem s surovostjo. Edin veliki pogrešek v nemški nalogi že zadoštuje, da učenec dobi dvojko in takim učencem še večinoma nočejo dovoliti ponavljalnega izpita. Tako se je zgodilo enkrat v Gorici, da so vrgli od 400 gimnazijcev 144, in od 265 realcev 128, to je 48 odstotkov. Zgodilo se je tudi, da je od 71 gimnazijcev v I. razredu jih le 7 prišlo v zadnji razred, od 53 realcev le dva.

Umevno je torej, da so se zaradi tega italijanski kakor tudi slovenski poslanci v goriškem deželnem zboru pritoževali. Sicer je temu vladni zastopnik ugovarjal, pa so mu takoj dokazali resnico. To se mora spremeniti. Srednje šole na Primorskem se morajo tako uravnati, kakor to zahtevajo potrebe domačega slovenskega in italijanskega prebivalstva.

Predlog proračunskega odseka, da se v Pazinu v Istri ustanovi hrvaška srednja šola, je ravno tako opravičen, kakor odklonitev Bareutherjevega predloga, da se opusti, ter dr. Men-

sveto zvezo, ktera je dozdej bila med nama! — — — Ti si malovrednež! — — — Kri svojega očeta še nisi osvetil; pa kaj še več; hčerko njegovega krvnika ljubiš — — — Proč, malopridnež, jaz s teboj ne bom več občeval, jaz te preziram, kakor te prezira cela tvoja obitelj in vsi, ki te poznajo. Ne povej nikomur, da si mi kdaj bil pobratim, a ubil me grom iz vedrega neba, ako ti kdaj podam roko! — — —

Na te razžaljene besede plane Janko kakor živi ogenj, ter potegne svoj handžar, ali v tistem trenutku ravno z žarki izhajajočega solnca obsijan — zabliiskne handžar tudi Bogdanovej roki.

„Udri, odpadnik!“ zakriči Bogdan, „pa naj poginem, ali pa bom jaz v tvoji krvi opral sramoto, ktero si pripravil sebi in svojemu rodu.“

Janko spusti svoj nož ter molko reče: „Ti si se preveč razburil, a ne premisliš, da slabiji ne sme žaliti močnejšega. Da bi hotel, lahko bi te zdaj zdrobil, ker sem močnejši in v orožju spretnejši, kakor sam veš; ali jaz tega storiti nočem, ker se še, vsejedno spominjam, da si mi bil pobratim. Spavalas sva v jedni postelji in pila iz ene čaše! — — — Zakaj mi nisi enkrat odkritosrčno povedal, kaj te tišči kakor mora, pa bi ti bil razodel, kaj nameravam, da bom namreč Ajkuno skorej ugrabil iz hiše nje-

nega očeta, pa da se bo pustila krstiti. Ali ti si se vselej ogibal, in zavolj tega si raztrgal sveto zvezo, ki je naju spajala, in koja bi morala trajati do najine smrti. Nad menoj je sodnik samo Bog in jedino njega priznam za svojega gospoda, sicer bom storil kaj in kako se bo meni ljubilo; pa če se tudi protivijo vsi naši okraj, jaz bom s stanovito voljo dosegel, za čim težim — — — Ti, Bogdan, si me jako razžalil, naj ti bo oproščeno pred Bogom — — — ali vedi, da se midva ne bova spopadla!“

Nato Janko besedice več ne spregovori, jo naglo zavije ter hitro odide po ozki stezi navzdol, a Bogdan je še ostal malko na mestu, srdito gledajoč za Jankom, dokler naposled tudi on ne zgine po nasprotni stezi v kamenitem klancu.

Solnce je že dospelo na visoko, in tam še vidiš Janka, kako naprej koraka ter po pečinah in jarkih stopa z ono spretnostjo, ki se opaža pri vseh gorjancih. Janko se vedno odmiče dalje in dalje, kmalu zgine, a kmalu se zopet prikaže iz kakšne skale ali klanca — — —

Nekaj ga silno žene, ker se solnce že zatonu približuje, a Janko še vedno bolj hiti in zdaj še podvoji korake, kakor da želi tem prej dospeti tje kamor se je namenil. Solnce je bilo

ravno na zapadu, ko Janko stopi na Moračko polje, ki se razprostira daleč med planinami in od koder se vidi temno zidovje močne Podgorice, iz katerega štrlijo nektare kupole in minareti turskih mošej. Onkraj ob Moračkem polju so sami sadni vrti, a iz teh vrtov se bliščijo posamezne turske vile.

Ta celi prednji del se lesketa v žaru zahajajočega solnca.

Črede so se vračale domov, in povsod zavladala tišina in blagi mir. Jankovo bistro oko od daleč naenkrat opazi, da so mestna vrata odprta, in da nekoliko lahko oboroženih Turkov na svojih hitrih konjih dirja na polje. Turki so bili v tej okolici nekaj časa sem prav varni in pogumni, ker se namreč v tej dolini še niso prikazali ljuti Črnogorci, ki so vedno željni turskega plena.

Janko se je skril na bližnji planini, dokler se ni čisto zmračilo; ali ko je temna noč v svoj plašč zavila celo okolico in povsod zavladala tišina, zapusti Janko mesto, kjer je bil dosedaj skrit, ozira se najprej pozorno na vse strani, zleze počasi s planine v dolino, stopa tiho po hladni Morački vodi naprej ter se poda proti Podgorici. Večkrat je postal in poslušal ne bili znabiti nanj prežali, ali razven šumenja listja,

gerjevega, da se dvojezična nižja gimnazija v Celju drugam prestavi. Pri tej priliki izrekam večini proračunskega odseka najtoplejšo zahvalo, da se je tako moško potegnila za pravice slovenskega naroda. Barentherjev predlog nasprotuje edino pravi avstrijski državni misli, namreč pravičnosti, ki enako ravna z vsemi narodi.

O predlogu dr. Mengerja pa ni moči razpravljati, vsaj tako dolgo ne, dokler se mu ne posreči najti za novo učilišče v Celju mesta, nalašč pravim mesta, kajti srednja šola vendarle ne spada v kako vas ali trg, mesta pravim, v katerega se steka toliko prometnih cest, kakor v Celju, in dokler se mu ne posreči doseči, da Slovenci, ko bodo zapustili Celje, lahko s seboj vzamemo okrajno glavarstvo, depozitni urad, davkarijo, notarijat, državno pravdnništvo, okrajno in okrožno sodišče.

Dokler se mu to ne posreči, ostanemo v Celju. Sicer pa zidamo tamkaj svoj „Narodni dom“ in to z lastnim, v Celju pridobljenim in prihranjenim denarjem. Pri tem nam niti ni prišlo na misel, da bi šli v ta namen krošnjari in beračji izven naše države, to prepuščamo našim nasprotnikom, večinoma odpadnikom, kateri sedaj za svoj „Studentenheim“ po nemškem cesarstvu beračijo. Pri tej priliki bi rad povedal svoje mnenje o celjskem vprašanju.

(Dalje prihodnjič.)

Celjske novice.

(Spodnještajerski jubilejski zaklad.) Ravnateljstvo in nadzorstvo posojilnice celjske sklenilo je predlagati občnemu zboru, da se dovoli spodnještajerskemu jubilejskemu zakladu prispevek po 1000 kron.

(Hotel „pri kroni“) na ljubljanski cesti, katerega je prevzel g. Blaž Simonišek, je sedaj zbirališče celjskih Slovencev. Opozarjajo se toraj na ta hotel gospodje narodnjaki iz dežele. Tukaj najdejo vedno odlično narodno družino, in so — kar je uvaževanja vredno, varni pred izizvanjem celjskih nemškutarjev.

(Dvojezična gimnazija v Celju.) „Salzburger Chronik“ zavrača trditev nemških časopisov in politikov, da je dvojezična gimnazija v Celju nevarnost za nemštvo. Ta list zahteva dokazov za to trditev in pravi, da se je treba na to ozirati, 1. da je v Celju 4600 Nemcev in 2000 Slovencev; 2. da je prebivalstvo južnega Štajerskega čisto slovensko in v vseh zadevah teži v Celje, in da je celjska okolica čisto slovenska; 3. da je vseh Slovencev na Štajerskem skoro pol milijona, a nimajo druge višje šole, kot nekaj paralelek v Mariboru; 4. da se drugo mesto, kakor Celje, ni moglo izbrati za osnovo slovenske učilnice, niti Št. Jurij, niti Žalec, kajti prvi ima samo 367, drugi pa 657 prebivalcev. Celjani bi se pa tudi lepo zahvalili, ko bi dve tretjini sedanjih dijakov, ki sta slovenski, ostavili Celje, in bi pomagali kakemu drugemu kraju razviti

se. Na podlagi povedanega, naj se reši vprašanje: jeli nevarnost za nemški narod in se jeli moglo boriti proti celjski dvojezični gimnaziji, ne da bi se storila krivica drugemu narodu? Gospodje vedno govorijo o napredku kulture, a kadar se pa hoče kak drug napredka udeležiti, pa takoj pravijo: „Proč, ta skleda je samo za nas, Nemce“. Mi se zahvaljujemo večini državnega zbora za to, da je glasovalo za celjsko postavko. To je bilo zares prijazno kulturi, to je bilo pristno nemško, ker je bilo pravično. Sedaj nam vsak Slovak, ki nas sreča, ne more očitati: „Nemec je krivičen!“

(Celjsko barabonstvo.) V nobenem mestu ni barabonstvo tako razvito, kakor ravno v Celju. Miren gost vsede se v gostilno ali kavarno, nakrat ga začnejo izzivati. Glavni del te neotesane sodrge so pa komijčki celjskih „nemških“ trgovcev. Kjer je kak škandal, gotovo so zraven komijski frkolini, ki mislijo, da imajo neomejeno pravico zabavljati Slovence. Tako je prišlo par takih fantalinov preteklo nedeljo tudi k „kroni“, kjer so posedli v stransko sobo, ter se trudili v veliki sobi zbrano slovensko družbo izzivati. Eden teh junakov se je konečno zaletel v nekega Slovence. Temu je bilo to preneumno. Ne bodi len, porine ga z vso silo od sebe, tako da odleti do drugega. Drugi ga ravno tako porine do tretjega, in tako je ta živa žoga prišvigala končno do vrat, katere se naglo odpro, še en krepek potisek, in komijski frkolin je ležal na cesti. — Za te celjske „omikane“ gospodiče je najboljši odgovor pest. —

(Okrajni šol. svet celjski) je v svoji seji dne 11. t. m. priporočil razširjenje dvorazrednice v Št. Petru v Sav. dolini v trirazrednico, dovolil, da se v Dramljah začetek šolskega leta preloži na jesen; odobril letne račune nekaterih kraj. šol. svetov; izrekel pohvalo nekaterim šolam za njih izvrstne učne uspehe; priporočal A. Gabrškovo „Knjižico za mladino“ vsem kraj. šolskim svetom itd. Izrekel je priznanje učiteljici gospej Karolini Potočnik, ter pohvalo dekliški šoli v Št. Jurju na juž. žel. in šoli v Žalcu. Nadalje je dovolil, da se bo na nemški šoli v Vojniku začelo šolsko leto enako, kakor na slovenski vojniški šoli, z Veliko nočjo. — Gosp. Jos. Prater nastavlja se je provizorično na šoli v Št. Petru dotlej, dokler ima dopust gospodična Marija Štrukelj.

(Konkurz.) O premoženju Urše Štibernik, trgovke v Celju (pri velikem klobuku), razglasil se je konkurz.

(Pozor!) Finančni nadkomisarjat za celjski in brežki okraj v Celji, preselil je svoje pisarne ter stanovanje g. nadkomisarja Mollana s Karolinskih ulic (Karolinenstrasse) v Kovaške ulice (Schmiedgasse) št. 13 v hišo g. Kmeclna.

(Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj) je imelo v nedeljo dne 1. sušca t. l. svoj mesečni zbor. Zborovanja se je udeležilo 39 udov in dva gosta. Po otvoritvi se je zapela „Učitelj-

ska himna“. V nagovoru se je predsednik posebno spominjal bivšega nadučitelja v pokoju gospoda Franc Kovača v Žalcu, ki je v dobi 78. let svoje starosti v Bogu zaspal dne 18. feb. t. l. Prečitali so se zatem zapisnik in dopisi „Zaveze“ in „Lehrerbunda“. G. Petriček je poročal o sklepih slavnostnega odbora in so se njegovi predlogi sprejeli. Uč. Krajne je poročal o stanju društvene knjižnice. Pregledovalcem spisov za mladino se imenujejo gg. Brezovnik, Gradišnik in Zidar. Iz vprašalne skrinjice so se rešila štiri vprašanja. Prihodno zborovanje se boče vršilo dne 1. aprila t. l. Na veselo svidenje!

(Prevažanje ekspresnih pošiljatev na južni železnici.) S 1. januarjem t. l. počenši se je uvedlo na vseh progah južne železnice prevažanje ekspresnih pošiljatev, katero ima to dobro, da se vrši predaja in oddaja na isti način, kakor pri prtljagi in sicer tudi pri istih blaginjah, koder se oddaja prtljaga, brez vožnega lista itd., samo proti izkaznici za prtljago. To izkaznico pošlje oddajalec prejemniku, ki zamore na podlagi prejete izkaznice vdigniti došlo mu blago, eventuelno se mu, ako oddajalec to zahteva, dostavi ekspresna pošiljatev proti potrdilu. Pristojbine se zaračunajo jednako, kakor pri prevažanju prtljage, namreč od 10 do 10 klg. brutto teže; pri brzovlakih se povišajo pristojbine za 50 odst. Najnižja pristojbina znaša 40, oziroma pri brzovlaku 60 vinarjev. Ekspresnim potom se zamorejo pošiljati tudi manjše živali v kletkah, zabojih itd. in sploh vse vrste blago, katero je prikladno za prevoz v vozeh za prtljago.

(Občni zbor) „Južnoštajerske hranilnice v Celji“ vrši se dne 26. t. m. ob 10. uri dopoldne v dvorani celjske čitalnice. — Dne 27. t. m. pa zboruje posojilnica v Celji ob 2. uri popoldne tudi v prostorih celjske čitalnice.

Spodnještajerske novice.

(Od Sv. Martina v Rožni dolini.) Podpisani si štejemo s tem v prijetno dolžnost, da se zahvalimo slavnemu celjskemu okrajnemu odboru, da nam je preskrbel poduk o umnem sadjerejstvu, ki se je vršil tukaj v nedeljo dne 15. t. m. po zjutrajnji službi božji. Ravno tako se zahvaljujemo č. g. Francu Praprotniku, nadučitelju mozirskemu, ki je imel poduk. Zbralo se je obilno število vrlih mož in mladenčev, ki so poduk z veliko zanimivostjo poslušali. Častiti gospod je prednašal svoj predmet tako mično in razumljivo, da ga je bilo veselje poslušati. Zraven je pa tudi vse praktično razkazoval, da ga je lahko vsakdo popolnoma razumel; sploh, izkazal se je v sadjerejstvu res izbornega strokovnjaka ter v tem predmetu najspretnjšega učitelja. Pri nas je sadjarstvo sicer že jako razširjeno, a od zdaj bo še zanimanje zanj večje in za ljudstvo tudi več koristi in dobička. Želeti bi bilo le, da se takšno podučevanje še večkrat vrši in da se še druge strani sadjerejstva raz-

s kojim si je igral ponočni veter in razun zamolklega šumenja Morače ni ničesar slišal, ničesar opazil. — Poglej ga zdaj, kako gre skoz gosti sadni vrt proti nekej vili, ki stoji na prostem vsred prostranega vrta.

Janko preskoči na pol podrti zid, kateri je vrt okroževal, plazi naprej ter se tiho privleče tje do vile. Komaj je tje došel in si malo odpočil skovikne trikrat kakor čuk in začne poslušati, ali je to znamenje čula ona oseba, kateri je bilo namenjeno.

Janko ni dolgo čakal na to, ker je kmalu opazil belo ogrinjalo, ki se vije s podmoli navzdol v zrak, da je slišan njegov poziv. Ko Janko to opazi, se ni dolgo obotavljal, temveč je najprej skril svojo dolgo puško v travo, pa se je potem popel na bližnje drevo, katero je segalo s svojimi vejami tje do podmolov.

Tam ga je pričakovala mlada Turkinja belo oblečena, a Janko, ko se je prijel za podmole, objam ognjevito svojo ljubico.

„Draga moja“, reče Janko, „ti si morda že mislila, da bom to noč zakasnil, ali morebiti da ne pridem — — Jaz bi bil že prej prišel, ali dolgo je trajalo, preden se ni vse pomirilo v tej dolini.“

„Tiho govori, srce moje, prišepne Ajkuna, ker se je danes večer povrnil moj oče iz Podgorice s petimi slugami. On se je nekaj jezil, ter je kmalu spat odšel; meni se zdi, da bo jutri zopet odšel, in to v Žabljak.“

„Tvoj oče? —

Oj Ajkuna moja, kedaj le bom mogel živeti za tebe brez jada in skrbi? Kedaj se hočeš udati mojim željam ter iti z menoj v mojo hišo tje za one-le velikanske planine?

Kedaj bo naju vendar že spojila sveta zveza zakona, da boš pred Bogom in svetom, a v novi tvoji domovini verna žena in drugarica mojega življenja? Kedaj se bo vendar vse to zgodilo.

Kedar sem daleč od tebe, tedaj ginem in hrepenim za teboj, kakor žejen potnik v pustinji gine za hladnim studentem, a ko se zopet snidem s teboj, mi zavidna noč brani, da ne morem zreti tvoj blagi obraz. Samo tvoje mile oči, enake jasnim dvojčicem na nebu, vidim, kako sijajo, in samo tvoj čarobni glas čujem, ki mi vedno tako pretrese srce, kakor da bi peti slišal belo vilo iz planine.“

„Kmalu, dragi moj, spregovori miloglasno in ljubeznivo Ajkuna, naslonivši glavico na prsi svojega Janka. Veruj mi, kmalu bom šla s teboj! — Ko se moj oče povrne iz Žabljaka,

namerava zopet oditi v Podgorico. Tedaj bodo naše robkinje šle s prtljago v mesto in sicer jeden dan poprej, kakor jaz in moja mati; tedaj bo najboljša priložnost, ker se ne bo opazil najin beg, dokler ne bova varna tam za tvojimi gorami. Potrpi do tedaj, mili moj, še pet, šest dni, in tedaj zopet pridi ponoči, pa v tem času kakor danes, in mi daj zopet znamenje kakor danes — — Takrat, srce moje, takrat! —

Janko zopet objame lepo Turkinjo, gladi jej mehke črne lase, si začne z njimi igrati kakor s svilo in roke ovijati, rekoč: „Vidiš, zvezda noči moje, to so one silne verige, v katerih bom zopet vse svoje žive dni oklenjen. Resnično, te verige so svilene, ali me sitnije vežejo nego-li koje železne. — Ali kaj mi koristi, zdaj se moram posloviti od tebe roža moja. — — — Prosim te, ne gledaj me s svojimi čarobnimi očmi, tako, ker drugače, imena mi Božjega, ne morem oditi! Oj, zakaj ne morem te jasni zvezdi vzeti seboj, da bi mi sijale tam v mojem pustem samotju!“

Na to se Janko nagne k svoji dragi, jo poljubi v vedro čelo in ravno je hotel oditi, ko v tem hipu zagrmí gromoviti glas:

„Držite ga!“

(Dalje prihodnjič.)

kladajo, ker za vse je bilo premalo časa. Prepričani pa smo, da bo že ta začetek pokazal po celem fari dobrih vspehov. Prosimo še večkrat! Za zdaj pa še enkrat srčna zahvala! Šmartinski sadjerejci.

(Pravico pobiranja mostnine) na savinskem mostu v Griže, podaljšalo je c. kr. namestništvo v Gradcu, gg. J. Janežiču in Fran Robleku, do konca leta 1900.

(Meseca svečana t. l.) minulo je 20 let, odkar se je trg Vojnik ločil od škofjevaške občine. Ves ta čas vladajo v trškem občinskem odboru nemčurji in imajo v svoji mali občini vključno s sejmom in drugih dohodkov, če se ne motim 60% občinskih doklad; v veliki škofjevaški občini, kjer vladajo slovenski narodnjaki, pa imajo le 20% doklad. Kdo zna toraj boljše gospodariti?

(Trg Vojnik) mora donášati za slovensko šolo, kakor prej, poleg tega pa ima še sam za se breme vzdrževanje nepotrebne nemške šole, tako, da imajo Vojničani dvojno breme, katerih eno jim je po nepotrebnem naložil na rame „nemški“ vojniški tržki zastop. Sedaj je prosil ta zastop, pri naučnem ministerstvu, naj bi se trg Vojnik popolnoma ločil od slovenske šole; pa ministerstvo je odgovorilo, da to ne gre, da ostane tako, kakor je bilo dozdaj, namreč pri obeh plačilih.

(Stavba nove farne cerkve v Vojniku dovoljena). Z odlokom dne 1. marca t. l. broj 5569, je visoka c. k. namestnija v Gradcu na podlagi § 38 zakona dne 7. maja 1874, dovolila stavbo nove župnijske cerkve v Vojniku, katera se bode pričela takoj staviti.

(Novo podjetje.) V Vojniku zgradila sta gg. Lud. Uratarič in E. Rose velik kurnik ter začela trgovino s kokošimi in jajci. Želimo vrlima narodnjakoma obilo uspeha!

(Nemško šolo v Vojniku) obiskuje 68 otrok. Iz trga jih je 35, vsi drugi trški otroci obiskujejo slovensko šolo. Izmed teh 35 otrok jih kakih 20 zna nekoliko nemško (Nemki ste le dve dekleti), drugim pa je nemščina in kitajščina precej enako neznan jezik. Drugi otroci na tej šoli so iz treh župnij skupaj nabobnani. Da svet zve, kateri stariši se sramujejo biti poštene kmeti in Slovenci in se zato kakor sraka s pavjem perjem silijo med tržane in Posilince, hočem jih nekaj tukaj napisati, kakor sem jih zdaj po zimi, ko sem imel bolj čas, zvedel in naštel. Iz Škofjevasi so: Flis, Pajmon, Premšak, Čepel, Kožuh (Samec), Lah, Cotl; iz Šmarjete: Dimec; iz Arclina: Gajšek (Srak), Kovač (Raušer), Štor; iz Prekorja: Bornšek (Ban) in Kresnik (Beber); iz Okolice: Stante (Pohorec), Grileč (Ožbolt); iz Ljubecne: Rezar, Črepinšek (Petrac), Vengust (Jagec); iz Šmartina: Piliš (Brezova), Kranjc (Boštjan), Pohole; iz Novcekerke: Legvart (Borovšek). Upamo, da se vsi ti sedaj o veliki noči spamejujejo ter pošljejo svoje otroke zopet med svoje ljudi; posebno, ker so menda že razvideli, da nemška šola tudi ne dela čudežev, ampak, da se otroci le na podlagi materinega jezika zamo-rejo izobraževati. Kakor sem slišal, dobi slovenska šola sedaj v veliki noči k sedanjim pridnim učiteljem še novo izvrstno moč g. J. Brinarja iz Slov. Bistrice.

(Zidanje šole v Laškem trgu) prevzel je graški stavbeni mojster Josip Michel. Šola mora biti do 1. oktobra t. l. dogotovljena. Domači podjetniki se baje niso vdeležili dražbe.

(Sv. Miklavž nad Laškim.) Dne 1. marca t. l. položili smo k večnemu počitku moža poštnjaka, kakor jih je malo. Matevž Debelak, 73letni starček, znan vsakemu v našem kraju in tudi daleč na okrog radi svoje poštenosti in mo-žatosti je ta značajni mož. Pogreb kazal je, kako ga spoštuje ljudstvo. Privrelo je ljudi k pogrebu, kakor za kakim državnikom, kar je dokaz ljubezni do tega iskrenega in narodoljubnega moža. Tudi nagrobna govora pričala sta, kako visoko spoštuje omikani svet vrline nam nepozabnega Matevžeka Debelaka, katere naj služijo nam vsim v posnemo.

(Od Sv. Eme) nam poročajo, da se ondi grozno nemškutari, kar je sramotno za slovenski kraj. Obrtniki in gostilničarji imajo nemške napise nad svojimi delalnicami ali hišami, kar e zelo neumno, ker mi nimamo nič Nemcev.

Čudno, da so ljudje še vedno tako topoglavi, da zasramujejo samega sebe in podpirajo tuščino sebi na škodo. Tudi proti županu so rezke opazke, katerega je preveč komandiral njegov tajnik.

(Okrajnim živinozdravnikom v Konjicah) imenovan je Franc Gailer. Radovedni smo, zna li slovenski? ker štajerski deželni odbor rad prezre enake potrebe znanja.

(Okrajnim načelnikom v Šoštanji) potrdil je cesar g. zdravnika Franc Skubica in njega namestnikom pa g. Ivan Vošnjaka.

(Hranilnica in posojilnica v Šmarji pri Jelšah) je dosegla v tretjem upravnem letu 1895. jako lep uspeh in napredek. Prometa je imela v tem letu gl. 59.462.54, toraj več kakor v drugem upravnem letu gl. 27.747.45. Pristopilo je v tem letu 80 novih zadružnikov; vseh zadružnikov je 248, ki imajo vplačanih deležev gl. 1914. Prosilo je 194 strank posojil, a načelstvo je dovolilo 105 strankam posojil v znesku gl. 15.636. Stanje vseh posojil danih 220 zadružnikom je gl. 30.148.32, hranilnih vlog se je vložilo 176krat gl. 23.943.72, vzdignilo pa se je gl. 11.720.37. Stanje hranilnih vlog s kapitalizovanimi obrestmi je gl. 29.483.68. Čisti dobiček leta 1895. znaša gl. 334.83 ter se doda vsled sklepa občnega zbora posebni rezervi (skladu) za zgube. Oba rezervna fonda znašata skupaj gl. 1249.95. Po volilu rajnega dr. Hugona Kartin je prevzela posojilnica hišo št. 23 v trgu Šmarje z vsem gospodarskim poslopjem po zapuščinski obravnavi za vrednost po cenitvi gl. 3500. V novi št. se v načelstvo volila častiti gospod Franc Irgl, župnik na Sladkigori in gosp. dr. Josip Rakež, zdravnik v Šmarji, v nadzorstvo pa gosp. Josip Kaič, c. kr. davkar v Šmarji. Pri letošnjem občnem zboru se je nadalje sklenilo, da se obrestujejo hranilne vloge po 5%, prej je bila za iste obrestna mera 4½%; posojila se zmiraj dajejo po 6%. Uradni dan je vsak četrtek od 8. do pol 12. ure predpoldne. Ako je isti dan praznik, uraduje se naslednji petek predpoldne. Dal Bog krepak razvoj temu za šmarijski okraj prevažnemu zavodu.

(Pogorel je) dne 13. t. m. kmet Kukovnik na Dubrovljah pri Nazarjih. Zgorela so mu vsa poslopja, razun kozolca; nad 30 ovac, svinje, govedo pa so komaj rešili. Tudi gotovega denarja je okolu 250 gl. vničil ogenj. — Zažgala je baje dekla, ki je svetila s trskami. Previdnost, previdnost manjka vedno pri naših ljudeh.

(Slov. planinsko društvo) deluje v Savinjskih planinah s hvalevredno peštrtvovalnostjo, kar seveda grozno peče velikonemške prvake v Celji, ki so več let po teh planinah šušmarili ter jih kot nemške planine po svetu raztrobili. Ker se je pa sedaj vse njihovo jalovo pečetje vsemu svetu odkrilo, zato se hudo repenčijo ter po svojih zloglasnih časopisih kar bruhajo gnjev in žolč po slov. planinskem društvu. To vse pa bode društvo le še k večji delavnosti in vstrajnosti spodbudilo. Letos zopet postavi dve novi kočji, za katere že zbira prispevke v denarjih in drugih potrebščinah za nameravani stavbi. Tudi za cesto ob Solčavi v Logarjevo dolino se društvo kaj krepko poteguje. Opozorimo pa pri tej priliki društvo zlasti na cesto od Ljubnega do Luč, katera ni le jako slaba, temveč na večih mestih je kar silno opasna. Sploh pa nova cesta iz Luč do Solčave tako dolgo ne bode imela pravega pomena, dokler ne bode zvezana z okrajno cesto, ki pelja po dolini v Gornjemgradu. Naj toraj planinsko društvo svojo pozornost zlasti tudi na to cesto obrne.

(Oskrbnik Hofbauer v Gornjemgradu) je vsem, razun jednemu, dosedajnim najemnikom ribjega, lova vzel pravico do ribljenja po vseh vodah, po katerih ima graščina pravico loviti ribe. Odsihdob torej tukaj ne bode lahko dobili rib in se toraj tudi tujci, ki v poletnem času prihajajo v te kraje, na nje naj nikar preveč ne zanašajo. Stori se pa baje oskrbnik to, za to, da se tako ribe bolj pomnože. Že dobro, če bode le kaj pomagalo. Svoje dni ni bilo takih prepovedi, in vendar nikdar ni manjkalo rib. Ker v teh goratih krajih dostikrat mesa niti ni mogoče dobiti, zato so bile ribe premnogokrat kaj ugodno nadomestilo. Pa prišel bode čas, ko bodo tudi te prisvojene predprave graščin prenehale.

Človek res ne more razumeti, zakaj bi ravno oblastni gospodje imeli pravico do lova, drugi pa ne! Davke plačujemo vsi in ne samo graščaki!

(Deželni šolski svet štajerski.) Odkar je priromal k nam na Štajersko velikonemškega duha, poln dež. šol. nadzornik Linhard, poganja dež. šol. svet kaj čudne cvetke. Med drugim se je lotil uravnavanja nemškega poduka na slovenskih šolah, to se pravi, on kar samovoljno ukazuje, da se mora kar po več predmetov učiti v tujem, otrokom neumljivem jeziku. Ker se pa po državnih osnovnih postavah nihče ne more in ne sme siliti, učiti se tujega jezika, zato so tudi le-ti ukazi dež. šol. sveta popolnoma nezakoniti, in potrebno je, da se takoj naredi proti temu brezobzirnemu postopanju dež. šol. sveta na visoko naučno ministerstvo pritožbe, in če bi se tam nič ne opravilo, pa na najvišje sodišče. Mi si bodemo nemški poduk že sami uravnali po naših potrebah in prav nič pri tem ne potrebujemo dež. šol. sveta, kojemu je prvi in glavni namen ponemčevanje in drugega nič. Marenberčani se hočejo pritožiti zato, ker bi se naj znanprej slov. otroci tudi betvice slovenščine učili, koliko bolj potrebno je toraj, da se pritožijo občinski zastopi v Gornjemgradu, pri Novi Štiti in drugod, katerim nasproti se po samovoljnem in brezobzirnem usiljevanji nemškega poduka v dotične šole, kar naravnost kršijo zakoni, ki to prepovedujejo. Stavimo toraj takoj potrebne korake, da se tako to samovoljno uravnavanje nemškega poduka na slov. šolah še pravočasno ustavi! Novoštitčanom pa moramo povedati, da večje bedarije bi ne bili mogli vkreniti, kakor da so v Gradcu prašali glede pouka nemščine. Naj si vsak uredi pouk tako, kakor ga potrebuje, ne pa kakor ga želi Linhard. Sad njih nepremišljenosti zna jim še bitko škoditi.

(Bralno društvo) snujejo na Vidmu. Lepa misel ondotnih narodnjakov oveseli in najde podporo gotovo pri vsih okoličanih, posebno med seljaki, ki so potrebni kakega središča.

(Ljutomer.) V nedeljo dne 15. t. m. so uprizorili naši diletantje ljudsko igro „Na Osojah“. Igralci so vrlo vršili svojo nalogo, ki je bila na malem odru v tej veliki drami tem težja. Točnost, s katero so se vršile posamezne slike, je pričala o pridnosti in vnetosti igralcev. Pohvaliti moramo njih rodoljubno prizadevanje, ni mala stvar, v zimskem času po slabi poti hoditi dvakrat na teden s Cevena in iz Cezanjeveca v Ljutomer k vajam. — Obisk je bil dober, dasi smo opazili nekatere neprisotne, ki so inace s svojim obiskom pokazali, da upoštevajo rodoljubno požrtvovalnost diletantov.

(Za distriktnega zdravnika s sedežem v Središču) imenoval je deželni odbor štajerski g. Jožefa Spešiča za krajevne občine, Šalovci, Vdranci, Vitanje, Jastrovce, Hermanec, Kog, Obriž in Središče.

(Pri Sv. Križu višje Maribora) je od dne 4. sušca t. l. zaprta šola na nedoločen čas zaradi bolezni „oslovskega kašlja“, ki razsaja med otroci.

(Novo okrajno sodišče v Mariboru.) Mariborski okrajni zastop je sklenil, obrniti se do vlade in nadsodišča v Gradcu, da se osnuje v Mariboru posebno okrajno sodišče.

(Deželne vstanove (štipendije) za poslušalce zdravilstva) podelil je deželni odbor gg. Anton Kunst, Avgust Fraydl in Franc Nepel.

(Koncert.) ki ga priredi učiteljsko društvo za mariborsko okolico v vrtni dvorani hotel „Stadt Wien“, v prid „Zavezi slov. učit. društev“, se bode vršil dne 25. t. m. Po raznovrstnosti programa in marljivem pripravljanju je pričakovati, da se bo koncert obnesel častno za prirejujoče in v zadovoljnost poslušalcev. Pri orkestru in petju sodelujejo tako večje in izvežbane moči, da o izvrstnem uspehu niti dvomiti ni. Pri tamburaškem zboru pomagajo tudi zelo izurjeni tamburaši iz Slov. Bistrice. Izvanredno prijeten užitek nudila bo tudi deklamacija. Ker se učitelji vselej radi udeležujejo sličnih podjetij v razne namene, nadjati se je, da se odzove vabilu tudi primerno število zastopnikov raznih stanov. Vabila z vspehom se še posebej razpošiljajo.

(Deželni odbor v Gradcu) je dovolil 400 gl. podpore za stranske oltarje v kapeli topliške cerkve v Rogatci.

Druge slovenske novice.

(Zastopstvo v deželni šolski svet.) Kakor izvemo, je kranjski deželni odbor volil v deželni šolski svet dr. A. Schafferja nekoliko na željo vlade. Učni minister je baje želel tako dobiti nekaj povod, da bode skušal v štajerski deželni šolski svet spraviti kakega Slovenca. Sedaj, ko se je vladi želja spolnila, da je spravila pristnega Nemca v kranjski deželni šolski svet, moramo pač od nje z vso odločnostjo zahtevati, da tudi v štajerski in koroški deželni šolski svet spravi kakega Slovenca. Da bi štajerski ali pa koroški deželni odbor poslal v deželni šolski svet tacega Slovenca, kot je kranjski Nemca, tega upanja mi nimamo. Pravično bi to bilo. Na Štajerskem in na Koroškem je skoro tretjina prebivalstva slovenska, ne pa le 5%, kakor na Kranjskem. Vlada bode morala sama v deželni šolski svet poklicati kakega Slovenca.

(Potrjena volitev.) Trgovinsko ministerstvo je potrdilo volitev Ivana Perdana predsednikom in Antona Kleina podpredsednikom trgovinske in obrtne zbornice kranjske.

(Sreča v nesreči.) Dne 12. t. m. splasil se je v Ljubljani neki konj blizu južnega kolodvora. Štiriletna Marija Pavlič je prišla pod konja, a se jej k sreči ni nič hudega zgodilo. Ostala je popolnoma nepoškodovana.

(Knežji dvorec), ta zgodovinsko važna hiša je na prodaj. Potres jo je bil razrukal, da jo bode treba podreti. Lastnik knez Auersperg jo pa ne misli več na novo zidati in je zatorej poprosil za dovoljenje, da jo sme prodati. Hiša pripada Auerspergovemu fidejnému komisu. Stavbeni prostor obsega 3700 m².

(Volitve za ljubljanski mestni zbor) bodo za tretji razred 20., za drugi razred dne 22. in za prvi volilni razred dne 24. aprila.

(Nesreča na železnici.) Dne 17. t. m. peljala sta se posestnik Korenčič in Lampičev sin iz Ilovice na praznem lestvenem vozu v Ljubljano, hoteča prestriti vlak dolenskih železnic, ki prihaja iz Kočevja ob 2. uri 32 min. popoldne. Stroj podrl je še mladega konja na tla in ga v kosih valjal več metrov po železniškem tiru, voz pa vrgel nazaj v stran in oba voznika, osobito Lampiča, ki je bil oddan v deželno bolnico, znatno poškodoval. Ker je prostor nesreče ravnila, pregledna na obe strani, najmanj na eden kilometer in je bil lep, jasen dan, je nezgodo pripisovati le skrajni predrznosti voznikov.

(Redka službena starost.) Koncem minulega meseca je vstopil v pokoj Miha Poretner, cestar na Jesenicah na Gorenjskem. Služil je celih 63 let.

(Pogumen deček.) Dne 8. t. m. šel je v cerkev v Begunje Janez Gašperin, hišnik vila „Amalija“ v Novi vasi pri Radoljici. Štirinajstletni njegov sin Janez in osemletna hčerka Marica ostala sta sama doma. Zaprla sta se v sobo, vežina vrata pa pustila odprta. Prišla sta kmalo dva tuja človeka. Ko jim otroka nista hotela sobnih vrat odpreti, sta vlomila. Vzela sta 60 kr. denarja in staro suknjo, katere sta proč vrgla na vrtu. Janez Gašperin je hotel odgnati tujce z nožem. Zato sta ga zvezala in nesla na vrt. Posrečilo se mu je odvezati se in vrnil se je v hišo in udaril jednega tatu s polenom čez glavo. Sedaj sta tatova bežala. Bila sta srednje starosti, črno oblečena, v kapah in bradata, ter sta govorila nemški.

(Nesreča.) Dne 9. marca se je vsekali v gozdu v nogo Jakob Lotrič iz Zgoče v rodovljiškem kraju. Ko se peljal domu je umrl vsled zube krvi.

(Na Bučki pri Krškem) je bil v nedeljo, dne 15. t. m. kmetijski shod, katerega se je udeležilo do 500 kmetov, ki so morali, ker so bili tako mnogobrojni, pod milim nebom zborovati. Govoril je o živinoreji g. G. Pirc iz Ljubljane, o novem vinogradarstvu pa g. dr. T. Romih iz Krškega.

(Na sejmu na Drnovem) pri Krškem na dan sv. Gregorija je bilo silno veliko živine. Tudi kmet iz rajhenburške župnije je prignal par volov in jih prodal. Med tem ko pijeta s kupcem „likof“, izročil je živino ženski, da jo čuva. Tuj človek pa pride in odžene vola; ženska je mislila,

da je kupec in dala mu ju je. Kdo bode škodo trpel?

(Slovensko posojilništvo l. 1895.) Posojilnica v Slovenski Bistrici je napravila v svojem 2. upravnem letu 187.816 gld. prometa, 548 gld. čistega dobička in ima že 1.230 gld. zadržanih zakladov. Posojilnica Bekštanjska v Ločah na Koroškem je imela v svojem 10. upravnem letu 186.853 gld. prometa in napravila 795 gld. dobička; njen zadržani zaklad je 2.744 gld. — Posojilnica pri Sv. Lenartu pri 7 studenih pri Beljaku imela je v svojem tretjem upravnem letu 32.213 gld. prometa, 98 gld. dobička in 161 gld. rezerve. — Okrajna posojilnica v Mokronogu je imela v svojem 2. upravnem letu 47.322 kron prometa, 897 kron dobička in 321 kron prihranjene zaloge. — Posojilnica v Slov. Plajbergu na Koroškem je imela v svojem 10. upravnem letu 2516 gld. prometa, 25 gld. dobička in 415 gld. rezerve. — Prva dolenski posojilnica v Metliki je imela v svojem 20. letu 1.395.990 gld. prometa, 8.995 gld. dobička in 7.836 gld. rezervnega fonda. — Posojilnica na Vranskem je imela v svojem 5. upravnem letu 192.732 gld. prometa, 2002 gld. dobička in 5.577 gld. rezervnih fondov. — Posojilnica na Vrhniki je v svojem 14. letu 652.518 gld. prometa, imela 3.653 gld. dobička in 25.751 gld. rezervnega zaklada.

(Na smrt obsojen.) Dne 13. t. m. obsodili so v Celovcu 74letnega Martina Koppa iz Bistrice v Lavatinski dolini na vešala, ker je nekoga zavratno umoril.

(Plaz.) Pri Malboretu na Koroškem se je dne 9. t. m. udril velik plaz in podsul dva drvarja, katerih niso mogli dobiti.

(Utonil v vodnjaku.) Na Verdeti pri Trstu pal je v vodnjak 89letni kmet Anton Uršič in utonil.

(Na pomorski akademiji na Reki) je razpisano 30 deloma brezplačnih deloma polplačnih mest. Prosilci za prvi tečaj akademije morajo imeti nižjo gimnazijo in stari biti od 24 do 26 let. Prošnje je poslati do 31. julija vojnemu ministerstvu.

(Odbor „Kluba slovenskih tehnikov na Dunaji“) se je sestavil za poletni tečaj, pri šestih rednih seji dne 14. t. m. takole: stud. mech. Ignacij Šega, predsednik; stud. chem. Jakob Turk, podpredsednik; stud. ing. Janko Krsnik, tajnik; stud. mech. Karol Kotnik, blagajnik; stud. ing. Matko Prelovšek, knjižničar in gospodar.

Druge avstrijske novice.

(Volilna reforma.) Odsek za volilno reformo je sklenil, da se da volilna pravica tudi hlapcem. Vsled tega bode v novi volilni kuriji 210.000 volilcev več, kakor bi jih bilo sicer. Na dalje je odsek sklenil, da mora vsakdo, ki bode volil v novi kuriji, najmanj šest mesecev bivati že v dotičnem kraju, kjer bode volil. Ta sklep delavcem ni po volji, ker več delavcev vsled tega sklepa ne bode deležni volilne pravice.

(Zjedinjena levica) je nameravala sklicati v Veliki noči nekaj shod zaupnikov iz vseh pokrajin, na Dunaj. Sedaj je pa to misel opustila, kajti njeni vodje spoznavajo, da bi tak shod jim prav nič ne koristil. Glavni vodje se pa tudi boje, da bi zaupniki iz raznih dežel ne grajali njih delovanja.

(Minister grof Goluhowski) se je bil peljal v Berlin obiskat nemškega državnega kancelarja kneza Hohenlohe. Ta obisk je baje velike politične važnosti. Ta dva državnik sta se dogovorila, kako uravnati vnanjo politiko sedaj, ko je vsled poraza v Afriki vpliv trodržavne zveze se nekoliko pomanjšal. Nekateri sodijo, da sta sklenila, da se Avstrija in Nemčija bolj približata Rusiji.

(Nemškonarodni in židovski dijaki.) Mnogo šuma v nemških dijaških krogih je napravil sklep nemško narodnih dijakov, da židom ne bodo dajali nobenega viteškega zadoščenja, to je, ž njimi se ne bodo sabljali. Ta sklep so utemeljevali s tem, da je nespametno z židom biti se za čast, ker žid sploh nobene časti nima. Židovski dijaki so se zaradi tega pritožili pri rektorju, ki pa seveda jim ni vedel na noben način pomagati. Zaradi tega so že dijaki uprizorili nekaj

škandalov. Vsa stvar bi ne imela nobenega pomena, da niso nekateri vseučiliščniki rezervni častniki. Če tak dijak ne bode hotel dati „viteškega“ zadoščenja, bode po vojaških običajih moral odpovedati se častniškemu činu. Nemški nacionalci bi radi, da bi tudi pri vojaki se udomačila navada, da židu ne gre viteško zadoščenje, a tega najbrž ne bodo dosegli. Seveda najpametneje bi bilo, ko bi se sabljanje mej dijakov sploh ponehalo.

(Češka umetnost.) Češki listi odločno zahtevajo, naj se na umetniški razstavi v Monakovem osnuje poseben češki oddelek. To je pa avstrijske Nemce močno razkačilo. Boje se, da brez Čehov ostane avstrijski oddelek jako prazen. Nemci v rajhu bi pa spoznali, da so Čehi v umetnosti že prekosili avstrijske Nemce in da se avstrijski Nemci nikakor ne morejo več po našati kot nositelji kulture.

(Nekdo, ki noče biti Hrvat.) V enem nižjih razredov neke zagrebške gimnazije se je te dni pripetil neki političen dogodek, o katerem se govori po vsem Zagrebu. Sin nekega višjega uradnika je idoč iz šole uprašal dva součence če sta tudi madjarona? — Jeden teh dveh ga je na to vprašal: „Kaj je madjaron?“ — Uradniški sinček odgovori: „Madjaron je ravno toliko kakor Madjar. Jaz sem madjaron, in bi najrajši vse Hrvate poklal“. Ta dva učenca sta povedala ta pogovor drugim tovarišem. Posledica temu je bila, da nikdo ni hotel več sedeti v šoli poleg „madjarona“. Tako so stvar izvedeli profesorji in ravnatelj. Prišel je ravnatelj v dotični razred in razložil učencem, da je šola za učenje, ne pa za politikovanje. Toda to ni nič pomagalo. Nikdo ni več hotel sedeti poleg tovariša, ki bi rad vse Hrvate poklal, nikdo ni hotel več govoriti z njim, če tudi jih je bilo nekaj kaznovanih. Stariši so morali svojega madjaronskega sinčka doma pridržati, ker ga je vse preziralo. Ta slučaj pa vzbuja zaradi tega največjo pozornost, ker je madjaronček mladostni tovariš banovega sinčka.

(Avstro-ogerska pogodba.) Madjari se že boje, da se več ne obnovi zanje tako ugodna pogodba, kakor je bila dosedanja. Da bi prisilili našo državno polovico, da jim odjenja, razpošiljajo iz Budimpešte v časopise dopise, v katerih slikajo, kako bi slab upliv imelo na politiko trodržavne zveze, ako se pogodba mej obema državama polovicama ne obnovi. Vpliv trodržavne zveze že mnogo trpi, ker je Italija v Afriki tepena, naj se pa še v Avstriji ne doseže sporazumljenje mej obema državama polovicama, bode upliv te mirovne zveze popolnoma uničen. Potem se pa v teh dopisih svetuje naši državni polovici, da naj se ne postavlja na malostno stališče, temveč naj z ozirom na koristi vse države, ne ovira obnovljenja pogodbe z Ogersko. Trodržavna zveza naj torej Madjarom pomaga, da se bodo zopet deset let debelili na stroške naše državne polovice.

(Ogerski minister deželne brambe) je poklical na dvoboj odpuščenega uradnika Kasiča, ki je izdal neko brošuro, v kateri mu očita več nelepkih dejanj, kakor zlorabo uradne oblasti, poverjenje uradnih denarjev, rovanje proti svojemu predniku, da je z zvijačo svojo soprogo spravil v blaznico, ker je imel znanje z neko drugo žensko, da je skušal svojo soprogo za neko dedščino opehariti itd. Kasič poziva na dvoboj ni sprejel, temveč je odgovoril naj minister toži.

Ogled po širnem svetu.

(Vrivanje židov.) Židje se vrivajo že v vse mogoče službe. Tudi več krščanskih šol že ima židovske učitelje. Posebno predrzen je žid dr. Rosenthal, ki se sedaj ponuja za profesorja cerkvenega prava na protestantskem vseučilišču v Jeni. Dosegel je, da ga juridična fakulteta že priporoča. Samo nekateri višji krogi niso zanj, ker je židovske vere.

(Položaj na Kreti) je jako kritičen. V Capananču je bilo več Turkov umorjenih. Neki državni pravdnik je prišel z bataljonom vojakov v ta kraj, in dal kar 40 ljudi zapreti. Preiskava pa zaprtim kristjanom ni mogla ničesa dokazati in sodišče je sklenilo, naj se izpuste. To bi se tudi bilo zgodilo, da niso častniki se umešali v stvar in siloma zabranili izpust nedolžnih kristja-

nov. To je pa kristjane razburilo in shajajo se v posvetovanja, kako bi začeli vstajo. Novi guverner Turkhan paša bode imel jako težavno stališče. — V drugih krajih v Turčiji so pa več mohamedancev zaprli, ter jih dolžili, da so prebivalstvo hujskali k vstaji.

(Vstaja v Albaniji.) V Turčiji po vsej državi nekaj vre. V Albaniji se je spuntalo prebivalstvo od Berata do Janine. Vojaki so se morali umakniti pred vstaši. Kaj je dalo povod ustanoku, o tem se nič ne poroča.

(Kako se uvajajo reforme v Makedoniji.) Te dni je v Skoplje prišla komisija za uvedbo reforme v Makedoniji. Kakor poroča bolgarski list „Prava“, se ta komisija jako malo briga za potrebe prebivalstva, temveč se le gosti pri banketih, ki jih daje guverner Haliz-paša. Da bi prejeli pritožbe prebivalstva, gospodje nimajo časa. Sedaj je ramazan, in zatorej po noči pisujejo, po dnevu pa spe. V tem, ko komisija premišlja, kake reforme bi uveli pa kajmakam (okrajni glavar) hodi po vaseh in od kmetov s silo zahteva denarja. V okolišju Palanka pa turški vojaki ropajo. Ljudje so se pri guvernerju pritožili proti vojakom, a ta je dal pritožitelje kar zapreti. Nekaterim kmetom se je le posrečilo, da so prišli k reformski komisiji. Pritožili so se, da kajmakam podpira roparje, da zapira nedolžne ljudi, dočim se tatovi in morilci svobodno klatijo okrog, ker podkupujejo policijo in sodnike. Komisariji so odgovorili, da je guverner vzgled pravičnega uradnika. On pravi, da je v celem vilajetu red in on že ve, zato pa pritoževalcem ne morejo verjeti. Le hitro se poberite, rekla je komisija kmetom, če ne vas damo obesiti. Vse kar se govori in piše o reformah, ki se vpeljejo v Makedoniji, je le pesek v oči.

(Italijani v Afriki.) Po poslednjih poročilih se general Baldissero pogaja z Menelikom o sklepanju miru. To je še najpametneje, kar morejo storiti Italijani. Njih položaj v Afriki je jako težaven. Celo Masava je že v nevarnosti pred sovražnikom. V Italiji je pa tudi malokdo naučen za nadaljevanje vojne. Povsod so demonstracije za to, da se vojaki pokličejo iz Afrike. Rezervisti in aktivni vojaki pa pridno uhajajo. Čez avstrijsko mejo jih je ušlo najmanj že kakih dva tisoč, ker se boje iti v Afriko. Neki desetnik je celo s celim oddelkom vojakov pobegnil čez morje. S takimi korenjaki, ki se tako boje boja, pač noben general ne bode mogel ugnati Abesincev. Nova vlada sama ni nič posebno vneta za vojno in ima zlasti denarne pomisleke.

(Angleška politika v Afriki.) Poraz Italijanov v Afriki bode Angležem dal povod, da še dalje ostanejo v Egiptu. Sedaj je Italija varovala tako rekoč Gorenji Egipt pred Sudanci, sedaj ga bodo pa morali Egipčani in Angleži sami. Angleška vlada je že sklenila močnejše oddelke vojakov poslati v Gorenji Egipt na mejo Sudana. To je tudi potrebno, ker v Sudani nekaj vre, in bi se prav lahko prigodilo, da še Sudanci pridro v Egipt z vojno.

(Izseljevanje v Brazilijo.) Brazilijanska država Parana, ima že dosti izseljencev, kakor se poroča. V to državo so se selili posebno iz Galicije. Več brazilijanskih izseljencev baje več dela v Braziliji dobiti ne more.

Dopisi.

Gornjigrad. Lepše bi pač mi Slovenci ne mogli obhajati 50letnice Njih Veličastva cesarja, nego če ustanovimo sklad v podporo revnim pa nadarjenim slov. dijakom. S tem domoljubnim činom bomo vsemu svetu pokazali, kako globoko je v nas ljubezen do presvite vladarske hiše ukoreninjena, koristili bomo pa tudi svojemu narodu, kateremu še na vseh poljih človeške delavnosti primanjkuje razumnosti ter ob enem skrbeli tudi za svoje otroke, katerim tako odpremo pot do boljših služb in boljšega kruha. Marsikateremu se bode tako težavno in trudapolno šolanje omogočilo. Gotovo bode toraj tudi vsak, ki le količkaj more, rad položil primeren znesek na oltar domovine. Zlasti pa se nadjamo večjih prispevkov od okrajnih zastopov, slov. denarnih zavodov, premožnejših zasebnikov itd. Tudi razne veselice in zabave bi se lahko v ta namen priredile. Deželni odbor štajerski tudi zbira denar ter namerava v 50letni spomin cesarjevega

vladanja ustanoviti sklad, iz katerega bi se potem podpirali nezakonski otroci. Dež. odbor nas Slovence sicer ne mara, ter nas in naše koristi povsod kaj oblastno prezira, kadar pa gre za denar, takrat pa tudi pri nas moleduje. Tako je tudi sedaj razposlal svojo prošnjo vsem občinskim in okrajnim zastopom, vsem župnijskim uradom, krajnim šol. svetom in še drugim, češ, da naj v ta namen nekaj pripomorejo. Pa mi se že koj začetkoma za vse to nismo mogli ogreti, kajti je že namen, v kateri se namerava ta denar porabiti, deloma nenraven. Denar se ima v prvi vrsti porabiti za ustanove nezakonskim sirotam in prav lahko je mogoče, da se bode mnogokaj na ta rovaš zapisalo. Vendar je pa naš okrajni zastop na predlog okraj. glavarja, ki je nalašč radi tega prišel k seji, v ta namen velikodušno dovolil 300 gl. Pričakujemo toraj, da se izkaže tudi sedaj, ko gre za prav vzvišeni namen, ravno tako radodarnega, ter tudi za slovenski jubilejni zaklad dovoli ako že ne večji, vsaj tolik znesek. Ker je okrajni zastop tako dovoljno uslišal prošnjo velikonemške gospode v Gradcu, tako se smemo po vsej pravici nadjati, da bode še z bolj radostnim srcem uslišal tudi prošnjo svojih krvnih bratov, svojega naroda, ki prosi podpore za svoje sinove, ki bodo enkrat njegovi uzorni voditelji, pa tudi hrabri in pogumni boritelji za svete njegove pravice. Tistim slov. rodoljubom pa, ki so to misel izprožili, izrekamo na njihovem trudu pristržno zahvalo. Nas vseh pa je sedaj sveta dolžnost, da se ta misel pred ko slej uresniči in dejansko izvede.

Griže, dne 26. februarja 1896. V listu „Delavec“ oglasil se je v št. 6. neki človek v dopisu iz Griž pri Žalcu. Dopisnik ali ne pozna tukajšnjih razmer, ali pa je popolnoma hudoben, kajti v svojem dopisu nakopičil je toliko laži, da se poštenemu človeku gnusi in se morajo čitatelji omenjenega lista le milovati, ker se begajo s takim berilom. Nikakor ne bi se oglašil proti temu lažnjivemu dopisunu, kajti kar nevedneži in blazni govorijo se ne poslušajo in se ne odgovarjajo. Ker pa so v tem članku prizadete vsega spoštovanja vredne osebe, zdi se mi potrebno, da zavrnem laž in pokažem svetu resnico. V Grižah so se vršile meseca decembra preteklo leto volitve v občinski odbor. In radi teh volitev začel je neki sicer pošten slovenski kmet, zapeljan po novošegnih odrešenikih ljudstva, ščuvati na vso moč zoper stari odbor in agitovati zoper prvega v občini, ter se je pri tem posluževal obrekovanj zoper sedanjega župana, konec se bode vršil pred sodnijo. Njegovo in njegovih pristašev geslo je bilo, pomesti kakor smeti vse može iz starega odbora in v občinski zastop spraviti može večidel rudokope. Sicer ne bilo bi to nič napačnega, saj so tudi delavci poštene ljudje, ako ne bi bili odvisni od svojih gospodarjev, zato ne morejo biti v korist občine, katera se že več let tožuje z lastniki tukajšnjih premogokopnih jam, radi neke ceste, katero rabijo za 97% rudokopnih jam lastniki za odvajanje premoga in hočejo prisiliti, da naj bi njim na korist to cesto občina vzdržala, kar bi stalo od 600 do 1000 gl. vsako leto in bi ubogi davkoplačevalci morali plačevati od 40 do 50% viši doklade za te bogatine. In ako bi prišli v občinski zastop može, za katere je ta mož s tako gorečnostjo agitiral, bil bi občinski zastop po teh možeh, kateri so večinoma od rudokopov vsled zaslužka odvisni, takorekoč v rokah brezvestnih bogatinov in bi morali glasovati, kakor bi oni narekovali, ali pa — z Bogom! Da pa se je to na vsak način preprečiti moralo, to mislim, da bode pritril vsaki poštenjak, kateri ni zgubil svoje pameti in mu je blagor ljudstva v resnici pri srcu. In da se je ta nesreča za našega davkoplačevalca odvrnila, zato pa se je podučilo ob priliki zadnje volitve naše ljudstvo, zakaj da gre in ni resnica, da bi bili g. župan in pa Fr. Kačnik, pa organist letali, kakor besni po občini ter rovali zoper socialne demokrate ter iskali zaveznikov, da bi bili zopet voljeni v občinski zastop, ampak volilci so se poučili, zakaj da tukaj gre in se povabili, da se udeležijo volitve. Tukaj ni šlo kdo da bode župan, kajti ta služba je grenka dovolj in gmotna škoda za vsacega, kdor je na to mesto izvoljen. Šlo je le za davkoplačevalce in za čast občine.

Ravno tako je laž, da bi bila gospod župan in pa občinski svetovalec beračila krog vdov in žen za pooblastila; resnica pa je, da je več vdov iz lastnega nagiba dalo pooblastila možem, katerim zaupajo. Grda laž je, da bi bila neka priprosta kmečka žena županu rekla kaj tacega, da bi ga bila oblila rudečica, kajti gospod župan je mož poštenjak, da sme stopiti pred vsacega človeka in vsakemu pogledati v obraz, brez da bi povetil oči. Brv, katero omenja, ni pri cerkvi, ampak na javni občinski poti in njo mora občina v smislu § 3. cestnega reda vzdržati v dobrem stanu. Laž je nadalje, da bi bil župan kateremu obrtniku pretil, da ne dobi več dela pri njemu, ako ne bode njega volil; resnica pa je, da je na javnem shodu poudarjal, da naj voli vsak po svojem lastnem prepričanju. Grda laž je tudi to, da bi bila žena gospoda župana ali pa da bi bila sestra obč. svetovalca agitovala za volitve, nego resnica je to, da je žena sedanjega gospoda župana izrekla, da ako bi nje mož še enkrat prevzel težko butaro županstva, ona takoj hišo zapusti, kajti nje je mar za blagor njene dece in zemljišča, ne pa za prazno puhlo čast. Laž je, da bi bil občinski sluga nosil okrog smodke, katere je dal gospod kaplan, kakor „češki osel“ in rekel, da le tisti dobi smodke, kateri bode z nami volil. Resnica pa je, da je pravi pravcati osel oni, kateri je to videl in slišal, kajti gospod kaplan ne ene smodke v to svrhu kupil ni. Smodke so se kadile, a kupili so si iste volilci za svoj denar in to bode vendar vsakemu dovoljeno.

Občinski zastop ni lahkomišelnost izdal nobenega krajcarja, nego storil je le to, v kar ga je silila nesprosljiva postava. Zakaj toraj obrekovati občinski odbor, zakaj trošiti ostudne laži med nevedno ljudstvo? Konečno se še smeši in norčuje dopisun v „Delavcu“ nad „Mohorjevo družbo“, nad dopisom „zakaj propada kmečko ljudstvo“, ter dolži klerikalno stranko vsega zla, kar ga je dosedaj prišlo nad ubogega ratarja, ker pravi: „te nauke obdržite sami za se“. Nazadnje pa, ko je že dosti lagal in z blatom ometaval nas kmete, pa si drzne nas vabiti v svoj tabor. Ni li to prava predznost? Na ta način se pač zastopnj trudite in mi vam rečemo, obdržite vi svoje puhle in lažne nauke zase, nas kmete pa pustite v miru, mi si bomo tudi brez vas že sami pomagali. Glejte rajši, da pomagate saj enkrat vašim bratom trpinom, samo prazne obljube in iztrgavanje zadnjega groša za „ferajn“ od katerega se le nekateri dela se boječi kričachi redijo in vozijo okrog v kočiji s parom konji, da povejo nevednemu ubogemu delavcu par nadejnih praznih fraz. Ako bode enkrat v dejanju pokazali, da ste vsaj nekaj dobrega storili za trpeče delavsko ljudstvo in da ne bode potreba občinskim uradom se toževati za pravice tlačnega, zmolzlega delavca, kakor je storil z dobrim vspehom ta zaničevan in obrekovan župan v Grižah, potem vam začnemo verjeti tudi mi, do tačas pa je vse gola in prazna fraza ter slepenje ljudstva.

Gradec. Dne 9. marca priredila je akad. podružnica sv. Cirila in Metoda akademijo (?); igrala se je igra „Čast in strast“, katero je spisal Alastor. O drami natanko kritiko podamo mogoče vdrugič, opozarjamo samo na to, da bi bilo umestnejše ob takih prilikah si poiskati primernejše igre za razvajeno občinstvo, kakor je v Gradcu. Mogoče, da je igra sama zakrivila, da niso diletantje vkljub velikemu trudu želi takega odobravanja, kakor smo se nadejali. Drama je, da kratko omenimo splošno mnenje, skoro neprijetna za oder, dasi se izvrstno čita. Premalo djanja je podal spisatelj 3 dolgim dejanjem. Predolgi dijalogi utrudijo slušatelja, ki mora paziti dobro na vsako besedo, da lahko razume razvoj plitvega dejanja. Vrh tega je vpleteno v te dijaloge preveč modrovanja. Pisatelj hoče označiti značaj svetnika Rekarja po osebah socialista Mlakarja in konservativnega dekana Opeke, kar se mu gotovo ni posrečilo, zakaj vsakdo bo priznal, da so te vloge, posebno pa Mlakarjeva, čisto odveč. Nadejali smo se nadalje, da nam poda gospod Alastor res nekaj domačega, kakšen prizor iz malega slovenskega mesta, kamor stavi tudi dejanje. A temu ne moremo nikakor pritrčiti, zakaj pristno slovenskega značaja ne moremo najti

v igri izemši res lepi jezik in primerne izraze iz ljudske govorice. Dejanje, posebno pa uloga dr. Zarnika, spominja nas k večjem na običaje nemških „buršov“. In kaj je z Zarnikovo materjo? Kako pride ona v Rekarjevo hišo? Meni nič tebi nič, najdemo jo tam kot gospodinjjo. — Podrobnosti ne moremo naštevati, omenimo le še, da je več prizorov nenaravnih, mogoče je tu in tam še o. labilo dobro polje pisateljevo, tehniko igralcev. Posebno neprijeten se nam je dozdeval prizor, v katerem tako podrobno razpravlja Zarnik svoji zaročenki o dvoboju in popolnoma nepotrebna in za oder neprimerna opazka je „za slučaj, da padem“.

Pri vsem tem pa moramo hvaliti in občudovati lepi jezik, ki je jako prijeten za uho, kakor tudi pravilno izpeljavo celega dejanja. Vpoštevati moramo v prvi vrsti, da je ta drama prvi poskus Alastorjev na tem polju. Radi tega ga le osrčujemo k delu in ga spodbujamo, da nam kmalu poda kaj novega; ne dvomimo, da bi ne napredoval. Dejanju te igre poda naj drugo obliko, obliko romana, kar bi gotovo zelo ugodno kritiko. — Nekoliko o igralcih! Igralo se je v splošno zadovoljnost dobro. Samo tu in tam smo morali zapaziti pri neukretnem gibanju, da so nekateri diletantje nastopili prvič. Glavno vlogo, vlogo junaško ali bolje ljubimsko, igral je gosp. pravnik Tekaučič, katerega poznamo kot dobrega diletanta. A tu se mu ni posrečilo, zakaj nastop v igri bil bi bolj primeren za vlogo gizdalina „geka“ nego za junaka. Da bi se mu ne bilo to ponesrečilo, lahko bi trdili, da nam je podal, kar je sploh mogoče. Dobro jo je pogodila gospodična pl. Glojnovič. Kakor pristna naivna punica iz malomestnega življenja s srednjo omiko, ki čuti in ljubi bolj z ustnicami kakor s srcem, umela je podati Olgi pravi značaj. Njena lepota je pa tudi predložila slušateljem živo sliko Olgino, za katero je šel slepo dr. Zarnik in žrtvoval vse, da šel za njo v smrtno nevarnost. — Gospodična Zabredova prikupila se je nam z lepim, resnim govorenjem stare matere. Dobro je označila s svojim vedenjem pridno skrbno gospodinjjo. Pohvaliti moramo g. med. Zupana, ki je umel tako neprislusno podati obnašanje nafkanega mladega veletržca. Vsaka beseda spominjala nas je na ljudi te kategorije; da pripravil je večkrat s svojimi opazkami občinstvo v veliki smeh. Istotako se je podala svetnikova vloga gospodu drd. med. Ivkanu. Glasni razločni izgovor, neustrašivi nastop, splošno vedenje karakteriziralo je dobro hišnega gospodarja. Gospod modrosi. Herle je precej dobro rešil težko ulogo prijatelja in tovarša Zarnikovega, da si so ga gotovo spravili dolgi Zarnikovi dijalogi večkrat v zadrego. Pozabiti ne smemo gospoda dekana, katerega je predstavljala gosp. pravnik Dolenc. Konečno še omenimo manjšo ulogo hišne, ktero je igrala gospodična Kovačeva in ulogo socialista Mlakarja, katerega je dobro označil g. med. Pregl.

Cela veselica ni imela tako dobrega uspeha, kakor navadno, dasi je bil denarni prispevek precej zdaten. Začetkom pozdravil je gosp. modr. Vadjal, t. č. predsednik akad. podružnice, goste, povdarjajoč za navdušenim naglasom v kratkih potezah važnost društva „sv. Cirila in Metoda“ in zahvalil za obilno vdeležbo in prispevek, katerega so položili na oltar svetih bratov. Gosp. Zupan nastopil je s svojim dobro izvežbanim glasom v prologu k operi „Pagliacci“; žel je splošno zahvaloval. Spremljeval ga je na glasovirju g. prav. Krek. Sledila je igra, o kateri smo že poročali; in čuda! na vsoporedu je bilo še mnogo točk, o katerih ni bilo sledu. Pokazala se je zopet enkrat disciplina slovenskih dijakov, oziroma pevcev med sabo, ktero moramo javno grajati. Žalostno, da so se morale opustiti radi jednega gospoda, ki je imel zopet svoje muhe, najlepše točke. Upamo, da bo v tem oziru odbor prav ukrenil, zakaj osmešil se je konečno le sam z vsoporedom in slavnim naslovom „akademije“.

Narodno-gospodarske novice.

Kmetijske zadrage.

Pretekli dne državni zbor predložil minister grof Ledebur načrt zakona o osnovi kmetijskih zadrug, s čimer če hoče narediti začetek

organizacije kmetijskega stanu. To je posebno važno v sedanjem času, ko se vsi stanovi organizirajo in se posamičnik težko vzdiguje v narodnogospodarski borbi. Želja, da se osnujejo kmetijske zadrage, je že precej stara in se je porodila v konservativnih krogih. Uresničila se pa dosedaj ni, ker so jej vedno nasprotovali liberalci, ki ne marajo za organizovan kmetijski stan, ker tako židovski in drugi kapitalist lažje občasava kmeta. Nemški liberalci so se tako vsemu ustavljali, kar bi bilo kmetu v korist, celo ovirali so snovanje posojilnic, kjer so mogli. Še v svežem spominu je nam še, kako so na Dolenjem Štajerskem liberalci Nemci z začetka sovražili snovatelje prvih slovenskih posojilnic. Popreje so seveda marsikje tudi liberalci poskusili s snovanjem posojilnic, a le zaradi tega, ker so se bali, da zgube vse svoje zaupanje. Na kmetijske zadrage je bilo mogoče še le misliti, ko je že bila oslabljena velika liberalna sila.

Minister grof Falkenhayn je bil že dne 9. oktobra 1893. leta predložil načrt zakona o osnovi kmetijske zadrage. Ta načrt se je bil izročil odseku in ta ga je izročil pododseku, a posvetovanja o njem so se vršila kaj počasi. Pod koalicijsko vlado, ko je nemškoliberalna stranka imela nekaj več vpliva, je vsa stvar spala. Badenijska vlada je pa dotično predlogo umaknila dne 7. decembra lanskega leta in obljubila, da predloži novo predlogo, kar se je sedaj tudi zgodilo.

Falkenhaynov načrt je bil temeljito sestavljen, samo da se je morda v nekaterih stvarih spuščal preveč v podrobnosti. Vsi ted tega bi bile zadrage imele skoro premalo svobodo. Ta stvar je pa bila, da se s poštevnimi paragrafi ne da točno določiti, posebno iz začetka ne, ko se nimamo skušeni. Druga pomanjkljivost Falkenhaynovega načrta je pa bila ta, da je hotel stvar za vse dežele vrediti po jednem kopitu in se ni oziral na razlike gospodarskih razmer v raznih kronovinah. Zaradi tega niso bili za ta načrt posebno navdušeni Čehi in Poljaki, ki bi sploh radi, da se pri tem pusti obširen delokrog deželni zakonodaji. Čehi sploh stoji na stališču, da so kmetijske stvari zadeva deželnih zborov.

S Falkenhaynovo predlogo je pa bilo združeno še drugo ob osnovi rentnih domov. Te predloge namen je bil ohraniti sedanje kmetije kmetiskemu stanu in ob jednem izvršitev razdolenja kmetiskih posestev. To je bila gotovo silno važna stvar, a tudi težavna in so nekateri poslanci se bali, da bi se ne dala izvesti in bi se ovirala osnova zadrug, ako obe predlogi ostaneta v zvezi. Mi pa moramo reči, da le obžalujemo, da se ministru Falkenhaynu ni posrečil njegov namen. Nadejamo se pa, da stvar ne bo zaspala. V sedanjih zbornici pa bi vsekako bilo težko dobiti večino za tako korenito preosnovo, a upamo, da se bo naša zbornica, ki bo imela več zmisla za stvar. Težavno je res, a neizvršljivo pa ni.

Najhuje so bili proti Falkenhaynovi predlogi nemški liberalci, katerim ni bilo prav, da bi se omejili svobodni promet s posestvi. Liberalci hočejo, da se s kmetijami ravno tako kupčuje, kakor židje s starimi hlačami. Mnogi židje so se namreč zadnje čase lotili trgovine s posestvi, razkosavajo jih na vse načine in pri tem lepe denarje zaslužijo. Še huje je pa liberalcem bilo, da se bo poskrbelo za razdeljenje posestev in za to, da se kmetje ne bodo mogli preveč zadolžiti. Sedaj svoje denarje najvarneje posojajo na posestva. Kmeta pa potem na vse mogoče načine iztiskajo in izjemajo. Židje se na to tako dobro razumejo, da jim niti zakon proti oduhu ne more do živga. Seveda najugodnejša tla za tako delovanje je Galicija, in za to pa na tisoče galiških kmetov išče nove domovine onkraj Atlantskega oceana. Liberalci bili so močno zdihovali, da se bo s Falkenhaynovo predlogo uničil ves kmetijski kredit. Seveda jim ni bilo na tem, če kmet dobi posojila ali ne, temveč le na tem, da se delovanju kapitalizma kako ne izohijo meje. Tem bolj ne ljuba je bila Falkenhaynova predloga židovskim liberalcem, ker poslednji čas židje v veliki meri nakupujejo posestva, ker se jim zdi, da tako najvarneje nalože denarje, za slučaje kach prvirave v Evropi, ko bi vrednostni papirji utegnili

hitro pasti v ceni. Skupljanje kmetij bi pa ne bilo več lahko mogoče, da je Falkenhaynov načrt zakon postal.

Sedanjí poljedelski minister je naklonjen kmetijstvu. Spoznal je pa, da ni upanja, da bi za Falkenhaynovo predlogo v zbornici dobil večino, zato jo je pa umaknil in na novo izdelal, v kateri pa ni več govora o rentnih domovih. V novi obliki je nekaj več upanja, da zakon postane.

Predloženi načrt zakona ne določuje vseh podrobnosti, kakor Falkenhaynov, temveč pušča obširen dolokrog deželni zakonodaji. Še le v deželnih zborih se bo odločilo, če se organizirajo zadrage v kaki deželi, in kako se ima to zgoditi. Tisti deželni zbori, katerim je kaj ležeče na kmetijskem stanu, bodo pač hiteli, da sklenejo potrebne izvrševalne zakone, v nekaterih se bo pa morda stvar odlašala. Podrobneje o predloženem načrtu in pa o organizaciji kmetijskega stanu v drugih državah, spregovorimo drugi pot.

(Izvažanje sadja v Anglijo.) Anglija uvaža mnogo sadja zlasti jabelk in hrušek. Priporoča se, da bi se tudi iz Avstrije v večji meri poskusilo sadje izvažati v Anglijo. Sadje, ki se izvažuje v Anglijo, mora biti precej debelo, kajti drugače se ondu ne proda. Biti mora zdravo, trdno in sočno, ne pa mehko in močnato. Posebno je važno, da imajo jabelka lepo, ako le mogoče rudečo barvo. Jabelka se morajo naložiti v zaboj po 51 ali 64 kilogramov in se morajo naložiti s pečli kviško. Po jabelkih se najbolj poprašuje v decembru. Od hrušek so le debele namizne hruške za uvoz v Anglijo. Hruške je najbolje, da se denejo v podolgate zaboje po 24 v zaboj. Da se na potu ne poškodujejo, je dobro, če se zavijejo v papir. Pri odpošiljavi naj se na zaboj zapiše „Austrian Produce“. Sprva bodo trgovci imeli morda težave ali celo izgube, a pozneje pri rednem pošiljanju bodo pa že zadovoljnejši. Sadje se potem v Angliji na javni dražbi prodaja. Tudi je dosti posredovalcev, ki sadje prodajajo branjevcem. Za posredovanje računajo 5% strženega denarja. Angležki uvaževalci plačajo sami vožnino in spravo blaga z ladje ali železnice, za kar pa računijo 5% od stržene cene, ostali denar pa pošljejo takoj po menici prodajalcu.

(Sadi) gozdno drevje pomladi, ker se rajše prime, kakor jeseni. Mesecne moraš posebno zgodaj saditi, ker se ne primejo, kadar že zelene.

(Kokošim) ne dajaj prekuhane kavine gošče in plesnivega kruha. Od tega kokoši rade poginejo, ali pa njih jajca bodo zoprn okus.

Razne stvari.

(Sneg in povodnji.) Na Češkem, Gorenjem Avstrijskem in Solnograškem in več krajih v Nemčiji bile so te dni velike povodnji. Sneg je zapal po planinskih krajih. Po gorkih solnčnih dnevih je v začetku tega tedna začelo se mrzle vreme. Vihar s snegom je v nekaterih krajih pretrgal železnično in brzojavno zvezo in tudi vlaki so imeli zamude.

(Star samomorilec.) V Levincu se je ustrelil 73 letni baron Vincenc Dlinowski. Povod samomoru ni znan.

(Tri bančne ravnatelje zaprli.) V Berlinu zaprli so tri ravnatelje šarlotenburške kreditne banke. Ta banka je bila že z začetka samo sleparija. V blagajnici našli so samo 2 marki in 4 vinarje v gotovini.

Koledar.

Sobota 12. (členediki, opat, Šerapidin, škof. — Nedelja 22. (sv. petra, tla, iktavian, mučenec. — Ponedeljek 23. Viktorijan, mučenec, božje glave. — Torek 24. Gabriel, arhanjel, Epigenin, mučenec. — Sreda 25. Oznanenje Marij Devici. — Četrtek 26. Emanuel, mučenec, Ladger, škof. — Petek 27. Marija Dev 7. zal sti, Rupert, škof. — Sobota 28. (sv. 6. uri 27 minut jutraj. — Solne stoji v znamenju ovna dne 29. ok. 3. uri 28 min. jutraj. — Začetek spomladi.

Sejmi.

Dne 21. marca na 1. urni vopu, v Seigerbergu, pri Sv. Jodetu pri Laškem, v Poličanah, za svine, v Rogatu in na Starih sv. g. ob. Dne 24. marca v Aničah, Ločah, Mariborju, pri Sv. Jerzu na Murškem polju, v Irsah, Sevnici, ob Savinji in St. L. pri Sošanju. Dne 26. v Aničah, Dolenji Težanji. Dne 27. marca v Domki, Aničah, St. L. pri Sošanju, pri St. L. pri Sošanju, Landerger in Dolenji St. L. pri Sošanju.

Loterijske številke.

Prst 14. marca 1896. 86, 1, 88, 33, 16. — Lani 11, 12, 44, 67, 24.

Deek, $\delta\epsilon\acute{e}k$, *v.* to cut; *Deek*, $\delta\epsilon\acute{e}k$, *n.* a cutting, a piece cut off.

Več tisoč
amerikanskih korenik
kavprati zeli
Ognji-Kosi v Mali nedelji pri Ljutomeru
Klar - to me ne bo polje in polje in celo

Vabilo
rednemu občnemu zboru
dne 27. marca t. l. ob 2 uri popoldne

Dr S. Kaisersberger

 distriktni zdravnik v Mozirju

— marelar —
 DEATHHOUSE VPTUJI

M. Lanišna delavnica

deluje čudovito! Mori kakor nobeno drugo sredstvo vsakovrstne žuželke za to tudi po celem svetu kot jedino enake vrste slavno in priznano. Njegova znanostna vrednost je 1. zapečatena steklenica, 2. imenica "Zacherl".

